

Rapport

Verzoeker

De heer K. G., verder te noemen verzoeker. Het verzoek is ingediend door de gemachtigde, de heer C.G. M..

Datum verzoekschrift

Op 28 juli 2014 heeft de Overijsselse Ombudsman de klacht ontvangen over de gemeente Almelo, verder te noemen gemeente.

Klacht

Namens Verzoeker klaagt erover dat gegevens van hem die niet openbaar zijn (inkomensgegevens en RDW-gegevens) en waar de Wet Bescherming Persoonsgegevens op van toepassing is, zonder zijn toestemming zijn opgevraagd en betrokken in een onderzoek betreffende mevrouw X., met wie hij een relatie heeft en die een WWB-uitkering ontvangt.

Bevoegdheid en Procedure

De gemeente heeft op 17 juni 2014 de klacht afgehandeld. Daarmee is de ombudscommissie bevoegd tot het doen van onderzoek.

De ombudscommissie heeft op 16 oktober 2014 een gesprek gevoerd met verzoeker en zijn gemachtigde, en namens de gemeente: mevrouw B. preventiemedewerker, mevrouw W. klachtbehandelaar en de heer G. juridisch medewerker.

Aan het begin van het gesprek is de vraag voorgelegd of de klacht alsnog kan worden opgelost. Na een korte schorsing geeft gemachtigde aan dat verzoeker aan een schriftelijk oordeel van de ombudscommissie hecht.

Onderzoek

De ombudscommissie doet onderzoek naar mogelijke schending van behoorlijkheidsnormen. De ombudscommissie doet geen onderzoek naar kwesties die aan het oordeel van de rechter zijn onderworpen. In het geval van verzoeker gaat het om de behoorlijkheidsnorm integriteit.

Feiten

- 1 Verzoeker heeft een relatie met mevrouw X., die een WWB-uitkering ontvangt. De gemeente heeft een onderzoek gehouden naar mogelijke inkomsten uit werkzaamheden van mevrouw X. Naar aanleiding van de uitkomst van het onderzoek is er een besluit genomen waar bezwaar tegen is aangetekend. Voorafgaand aan de hoorzitting (10 maart) heeft de gemeente het dossier opgestuurd. Gemachtigde heeft in het dossier van mevrouw X. uitdraaien van de RDW- en inkomensgegevens van verzoeker aangetroffen.
- 2 Op 3 april 2014 is namens verzoeker een klacht ingediend bij de gemeente. Verzoeker is van mening dat zijn RDW- en inkomensgegevens niet door de gemeente hadden mogen worden opgevraagd en toegevoegd aan het dossier van zijn partner.

- 3 Bij brief van 21 mei 2014 laat de gemeente onder meer weten dat de zaak wat genuanceerder ligt dan eerst leek. De bezwaarschriftencommissie wil een aanvullend onderzoek en daarom is de gemeente tot de conclusie gekomen dat de klacht niet los gezien kan worden van de bezwaarschriftenprocedure. De klacht zal daarom worden aangehouden. Op 3 juni 2014 reageert gemachtigde hierop en geeft onder meer het volgende aan: "De uitkomst van vorenbedoelde aan deze klacht gerelateerde zaak is niet relevant. Immers, de klacht luidt, dat het college, zonder dat hij daartoe destijds goede gronden had, privégegevens van cliënt, te weten RDW- en inkomensgegevens, heeft opgevraagd, ingezien en toegevoegd aan het dossier X. Aangezien het college, tijdens het opvragen van de privégegevens van cliënt, geen goede gronden had om deze gegevens op te vragen, maakte het college op dat moment inbreuk op het (grond)recht van cliënt op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer. De (gegrondheid van deze) klacht moet ex tunc worden beoordeeld teneinde te voorkomen dat bestuursorganen in situaties als deze te luchthartig c.q. lichtzinnig omgaan met een dergelijk wezenlijk grondrecht!"
- 4 De gemeente heeft vervolgens bij brief van 17 juni 2014 de klacht 'als onterecht beschouwd'.
- 5 Op 21 juli 2014 worden aan de gemachtigde van verzoeker de onderzoeksresultaten bekend gemaakt, die uit het nader onderzoek zijn gekomen, zoals verzocht door de bezwaarschriftencommissie sociale zekerheidszaken.

Visies

Naast wat hierboven onder de vaststaande feiten staat vermeld, gaven de aanwezigen bij het gesprek nog het volgende aan.

Gemachtigde

Verzoeker is onderwerp van onderzoek geworden. Maar dit geeft nog geen legitimiteit om de inkomensgegevens op te vragen. De wet staat dit niet toe. Er moet een goede reden zijn en die heb ik nog niet gehoord. Het is niet relevant hoeveel meneer verdient. Het samenwonen komt nergens terug in de stukken en het is ook niet zo. Misschien is hierover gedacht, maar het komt niet aan de orde. Als ze zouden samenwonen, zijn bankafschriften veel relevanter. Er is geen verband tussen het verrichten van hand- en spandiensten door mevrouw en de inkomensgegevens van meneer. Voor wat betreft de RDW-gegevens heeft de gemeente ook niet aan kunnen tonen waarom ze deze nodig hadden. Mevrouw heeft een auto, dat is bekend, maar of meneer een auto heeft is niet relevant. De gegevens zaten nog in het dossier toen ik het opvroeg, na afronding van het onderzoek.

Verzoeker

De klacht is door de gemeente afgewezen. Ik wil erkenning van het feit dat mijn privacy is geschonden. Uit het overgelegde uittreksel van de Kamer van Koophandel bleek onder meer dat ik bestuurder ben en verder heb ik uitleg over de inkomsten van mevrouw X. gegeven. Als het opvragen van dit soort gegevens is toegestaan, vind ik dit een zorgelijke ontwikkeling.

Mevrouw B.

We vragen RDW-gegevens op omdat we willen weten in wat voor auto meneer rijdt. Er was ook een vermoeden van samenwoning dat we hebben onderzocht, daarvoor zijn de gegevens relevant. Dan kan het relevant zijn te weten in wat voor auto hij rijdt om eventuele verbondenheid aan te tonen. Bankgegevens hadden we ook kunnen opvragen, maar dit was

op basis van vrijwilligheid geweest. De gegevens zijn in het dossier bewaard gebleven omdat ze ook in bezwaar nog opgevraagd hadden kunnen worden.

Mevrouw W.

Het klopt dat we in het kader van een onderzoek naar de uitkering van mevrouw de inkomens- en RDW-gegevens van meneer hebben opgevraagd. Deze vallen in principe onder de Wet Bescherming Persoonsgegevens, maar als we een aanleiding hebben om ze op te vragen, bijvoorbeeld voor een onderzoek, dan is het toegestaan. Naar ons oordeel was er een aanleiding. Mevrouw heeft hand- en spandiensten voor meneer verricht, Ze heeft ook verklaard dat hij haar vriend is. Wij hebben aanleiding gezien om de gegevens op te vragen. Het is de partner van mevrouw en daarom vinden we de gegevens relevant. Het ging om een rechtmatigheidsonderzoek en dan onderzoek je alles. De gegevens blijven na het opvragen waarschijnlijk bewaard in het dossier.

Het is jammer dat de gemeente niet de gelegenheid kreeg de klacht aan te houden tot er een besluit op bezwaar zou zijn genomen.

De heer G.

Mevrouw heeft tijdens het onderzoek een inschrijving van de Kamer van Koophandel overgelegd. Ze gaf aan inkomsten te hebben vanuit X. Op haar Facebookpagina stond dat ze business werkzaamheden verricht. De pagina wordt beheerd door meneer. Het inkomen van meneer is relevant, omdat mevrouw mogelijk mede-eigenaar is. Meneer is onderwerp geworden van onderzoek. We hebben de gegevens niet bij meneer opgevraagd omdat we dan het onderzoek zouden frustreren. Het gaat om de vraag welke verbanden er tussen hen bestaan. Het is gebruikelijk dat betrokkenen hier niet over worden geïnformeerd, ook niet achteraf. Bij het zoeken naar verbanden is er ook voor gekozen om de RDW-gegevens van meneer op te vragen.

Reactie op de bevindingen

Verzoeker en de gemeente zijn in de gelegenheid gesteld te reageren op de bevindingen. Verzoeker heeft van deze gelegenheid geen gebruik gemaakt.

Mevrouw W. van de gemeente heeft aangegeven dat de laatste zin van haar niet goed is verwoord. Dit is aangepast in het verslag.

Overwegingen van de ombudscommissie

Alvorens in te gaan op de klacht zelf wordt het volgende opgemerkt over het in behandeling nemen van de klacht.

Klachtbehandeling

Gebleken is dat van de kant van de gemeente daarover wat onduidelijkheid bestaat. De gemeente gaf aan het jammer te vinden dat zij niet de gelegenheid heeft gekregen om de klacht aan te houden tot er een besluit op bezwaar zou zijn genomen. De ombudscommissie merkt op, dat het de gemeente vrij staat een klacht aan te houden, in afwachting van een besluit op bezwaar. De gemeente is in dit geval echter aan de wens van verzoeker tegemoet te komen om de klacht los van het bezwaarschrift in behandeling te nemen en af te doen.

De ombudscommissie heeft er vervolgens, nadat verzoeker de klacht bij haar had ingediend, voor gekozen de klacht te behandelen en de behandeling ook af te ronden omdat haar gebleken is dat het onderzoek en het bezwaar alleen nog gaan over het wel of niet voldaan hebben aan de informatieverplichting, ingevolge artikel 17 van de WWB, door mevrouw X. De

ombudscommissie gaat er dan ook van uit dat de vraag of de RDW- en inkomensgegevens van verzoeker terecht zijn opgevraagd, niet aan de orde komt in de bezwaarprocedure. Gelet hierop ziet de ombudscommissie geen belemmering om de klacht te behandelen alvorens er een besluit op bezwaar is genomen.

Integriteit

Volgens deze behoorlijkheidsnorm handelt de overheid integer en gebruikt ze een bevoegdheid alleen voor het doel waarvoor deze is gegeven. Van de overheid en haar medewerkers mag worden verwacht, dat zij hun positie, hun bevoegdheden, hun tijd en middelen niet misbruiken.

De vraag die moet worden beantwoord is of de gemeente, getoetst aan dit behoorlijkheidsvereiste, inkomens- en RDW-gegevens van verzoeker had mogen opvragen om te gebruiken in een onderzoek naar vermeende fraude door mevrouw X.

Voor de beantwoording van deze vraag is het volgende van belang.

Wet Bescherming Persoonsgegevens in combinatie met de Wet Werk en Bijstand.

De uitvoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) brengt met zich mee dat er veel privacy gevoelige gegevens worden verwerkt. Om de rechtmatigheid te kunnen beoordelen dienen er veel gegevens te worden opgevraagd. Het College Bescherming Persoonsgegevens heeft in de brochure, "Tien gouden Regels voor verwerking van persoonsgegevens door de Sociale Dienst" de uitgangspunten op een rijtje gezet. Hierin staan onder meer de volgende regels:

1. Verwerk alleen gegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de WWB en toon op verzoek deze noodzaak aan.
2. Geef de cliënt informatie over welke gegevens van hem worden verzameld en verwerkt.

Vanuit de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) is vereist dat persoonsgegevens op een behoorlijke en zorgvuldige manier worden verwerkt (artikel 6) en alleen voor duidelijk omschreven doelen worden gebruikt (artikel 7). Deze doelen moeten welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd zijn. Artikel 8 bepaalt dat een bestuursorgaan persoonsgegevens mag verwerken als dit nodig is voor een goede vervulling van de publiekrechtelijke taak. De Wbp is niet van toepassing als de gegevensverwerking onder één van de aangewezen, uitgezonderde, verwerkingen valt.

In de handleiding Wet bescherming persoonsgegevens wordt in hoofdstuk 4.8 gesteld dat de persoonsgegevens niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk is voor het doel waarvoor ze zijn ingewonnen.

Vaststaat dat de gemeente een onderzoek heeft verricht naar mevrouw X, die een WWB-uitkering ontvangt. Mevrouw X heeft een relatie met verzoeker. Het onderzoek richtte zich op mogelijke inkomsten uit werkzaamheden die mevrouw zou hebben gehad, maar niet zou hebben opgegeven. Ze zou hiermee de inlichtingenplicht ingevolge artikel 17 WWB hebben geschonden. Volgens de gemeente ging het om een onderzoek naar de gehele rechtmatigheid van de uitkering en daarom zijn de inkomensgegevens en de RDW-gegevens van verzoeker opgevraagd, zonder hem hierover te informeren. De gemachtigde van

verzoeker trof deze gegevens aan in het dossier, dat hij had opgevraagd om als gemachtigde in de bezwaarprocedure van mevrouw X. op te treden.

De gemachtigde van verzoeker geeft aan dat niet kan worden ingezien hoe de inkomens- en RDW-gegevens van verzoeker hadden kunnen bijdragen aan het onderzoek naar vermeende inkomstenfraude door mevrouw X. Dit is door het college ook op geen enkele manier onderbouwd. Hiermee heeft het college gehandeld in strijd met artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en met artikel 6 en artikel 8 van de Wbp, zo stelt de gemachtigde.

De uitvoering van de WWB is niet een uitgezonderde verwerking, zoals genoemd in de Wbp. De gemeente dient zich derhalve te houden aan de bepalingen uit de Wbp. Het doel waarvoor gegevens worden opgevraagd moet welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd zijn. Een onderzoek naar de gehele rechtmatigheid van de uitkering is geen uitdrukkelijk omschreven doel. Hierbij wordt opgemerkt dat de onderbouwing van de noodzaak om een onderzoek te doen naar een mogelijke gezamenlijke huishouding ook niet blijkt uit het dossier. Er was sprake van een signaal van mogelijke inkomsten uit werkzaamheden. Een welbepaald doel had dan ook een onderzoek kunnen zijn naar deze mogelijke inkomsten. Vervolgens hadden gegevens kunnen worden opgevraagd of ingewonnen die hiermee verband zouden kunnen houden. Niet aannemelijk is geworden dat de inkomensgegevens en de RDW-gegevens van verzoeker hierbij relevant zijn. Het is dan ook niet gerechtvaardigd dat deze zijn ingewonnen.

Tot slot wordt opgemerkt dat verzoeker in ieder geval achteraf, geïnformeerd had moeten worden over het opvragen van de gegevens. Nu heeft verzoeker deze toevallig in het dossier aangetroffen via de gemachtigde.

Oordeel

De gedragingen van de gemeente zijn ten aanzien van de kernwaarde:
Eerlijk en betrouwbaar, integriteit: niet behoorlijk en daarmee is de klacht gegrond.

Aldus vastgesteld door de Overijsselse
Ombudscommissie op 2 december 2014.

P. Jansen

mw. mr. P. Weggemans